

Sygn. akt V CSK 240/21

POSTANOWIENIE

Dnia 9 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku J. P.

przy uczestnictwie M. G., T. G., B. S.,

H. W., K. W., M. W. i W. W.

o zmianę postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 listopada 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 29 października 2020 r., sygn. akt IV Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca J.P. domagał się zmiany prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 5 sierpnia 2009 r. w sprawie II Ns (...), stwierdzającego, że spadek po A. P., zmarłej w dniu 13 listopada 2007 r., nabył w całości jej syn J. P. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 26 października 2007 r. Postanowieniem z dnia 12 września 2017 r. Sąd Rejonowy oddalił ten wniosek. Apelacja J. P. została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z dnia 29 października 2020 r. Wnioskodawca wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynach kasacyjnych objętych art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolę „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi wnioskodawca podniósł, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące kwestii, czy badanie przez sąd przesłanek nieważności testamentu przewidzianych w art. 945 k.c. może być dokonywane z pominięciem regulacji art. 948 k.c. i art. 65 k.c. i sprowadzać się wyłącznie do przyjęcia niejednoznacznego stanowiska wyrażonego w opinii powołanych w sprawie biegłych, z pominięciem okoliczności sprawy wynikających z pozostałego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

W nawiązaniu do tak sformułowanej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego (art. 390 § 1 k.p.c.); przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność

preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy.

Skarżący nie sprostął wyżej opisanym wymaganiom. Przedstawione we wniosku zagadnienie nie ma charakteru abstrakcyjnego problemu prawnego, stanowi bowiem sformułowane w kazuistyczny sposób pytanie o zasadność sposobu rozstrzygnięcia tej sprawy, pozostające w dodatku w oderwaniu od ocen prawnych i ustaleń faktycznych dokonanych przez Sądy orzekające w niniejszej sprawie. Wbrew twierdzeniom skarżącego, z motywów zaskarżonego orzeczenia wynika, że Sąd Okręgowy oparł ocenę, iż nie spełniły się przesłanki nieważności testamentu z art. 945 § 1 pkt 1 k.c., na okolicznościach faktycznych wynikających ze źródeł dowodowych obejmujących zarówno dowody z opinii biegłych, jak i dowody z dokumentacji medycznej oraz zeznań świadków, w tym lekarzy pierwszego kontaktu oraz notariusza spisującego testament spadkodawczyni. Ocena zebranego materiału dowodowego doprowadziła Sąd Okręgowy do wniosku, że brak było dostatecznie pewnych przesłanek by przyjąć, że testatorka znajdowała się w stanie wykluczającym sporządzenie ważnego testamentu ze względu na niemożność świadomego podjęcia decyzji i wyrażenia woli (art. 945 § 1 pkt 1 k.c.). Już z tych przyczyn nie można uznać, że w sprawie występują wątpliwości prawne zasygnalizowane przez skarżącego. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi wnioskodawca wskazał na orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym przyjęto nieważność z przyczyn określonych w art. 945 § 1 pkt 1 k.c. testamentu sporządzonego przez spadkodawcę, który z powodu wieku i chorób osłabiających jego aktywność i siłę woli, nie jest w stanie przeciwstawić się naciskom i sugestiom osób trzecich, pod których opieką pozostaje (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2011 r., I CSK 115/11, OSNC-ZD 2012, nr 3, poz. 61). W takiej jednak sytuacji, przyczyny powodujące brak swobody testowania muszą być przyczynami wewnętrznymi (stan psychiczny lub umysłowy testatora wynikający z jego stanu zdrowia), nie zaś przyczynami zewnętrznymi, jak zdaje się sugerować skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Z motywów zaskarżonego orzeczenia wynika, że przeprowadzona przez Sąd Okręgowy ocena prawna na gruncie art. 945 § 1 pkt 1 k.c. uwzględnia ugruntowane

poglądy dotyczące wykładni tej normy i została osadzona na dokonanych przez Sądy orzekające ustaleniach faktycznych, które nie podlegają kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Skarżący nie wykazał zatem istnienia pierwszej przyczyny kasacyjnej.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wnioskodawca twierdził także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, albowiem Sąd drugiej instancji nie zastosował regulacji art. 670 k.p.c., przy uwzględnieniu art. 679 k.p.c. w związku z art. 961 k.c., na podstawie których to przepisów obowiązkiem Sądu było zbadanie testamentu pod kątem zakresu dokonanych w tym testamencie rozrządzeń, w tym faktu, że dokonane zapisy wyczerpują w przeważającej mierze masę spadkową, a co za tym idzie - wskazani w testamencie zapisobiorcy są w istocie spadkobiercami testamentowymi.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na jej oczywistej zasadności nakładało na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Podkreślić też należy, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

Skarżący nie uczynił zadość tym wymaganiom. Skonfrontowanie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania z motywami zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego nie potwierdza tezy skarżącego o ewidentnej wadliwości zaskarżonego rozstrzygnięcia ze względu na naruszenie wskazanych norm prawa procesowego i materialnego. Z ustaleń Sądu Rejonowego, zaaprobowanych i przyjętych za własne w tym zakresie przez Sąd Okręgowy, wynika, że w skład majątku spadkodawczyni wchodziły nieruchomości w K. oraz udział w prawie własności nieruchomości w K. przy ul. P., których nie dotyczyły

zapisy zawarte w testamencie A. P. z dnia 26 października 2007 r. Skarżący powołał się na art. 961 k.c., zgodnie z którym „jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Wbrew stanowisku skarżącego, dla przyjęcia, że przedmioty majątkowe przeznaczone określonej osobie (lub osobom) w testamencie wyczerpują prawie cały spadek nie jest jednak wystarczające, że ich wartość jest mniejsza od wartości przedmiotów pominiętych przez spadkodawcę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i nauce ugruntowany jest pogląd, że reguła interpretacyjna przewidziana w art. 961 k.c. znajduje zastosowanie, jeżeli wartość przedmiotów pominiętych w zestawieniu z wartością przedmiotów wymienionych w testamencie jest nieistotna (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 lipca 2005 r., III CK 694/04, niepubl.). Z powyższych powodów nie ma podstaw do przyjęcia, że zaskarżone postanowienie jest oczywiście nieprawidłowe ze względu na naruszenie art. 670 w zw. z art. 679 k.p.c. w zw. z art. 961 k.c.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji.